

Проблеми та пріоритети сучасної аграрної політики

Problems and priorities of modern agrarian policy

Історія сучасної України знає чимало програмних документів, що стосуються аграрного сектору економіки. Наймасштабнішими з-поміж них стали Закони України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» (1990 р.), «Про державну аграрну політику на період до 2015 року» (2007 р.), «Про державну підтримку сільського господарства» (2002 р.), а також Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року (2007 р.), Стратегія розвитку аграрного сектору економіки до 2020 року (2013 р.). Ці та деякі інші нормативні документи визначили засади аграрної політики держави й механізми її реалізації. Часто окремі напрями цієї політики, зокрема з питань приватизації державного майна, реформування та підтримки галузі, формування аграрного ринку та ін., визначалися спеціальними законами, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України. Серед останніх прикладів слід виділити Концепцію розвитку сільських територій (2015 р.), Концепцію розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки (2017 р.). Найважливіше, що передбачені такими документами заходи, як правило, підкріплюються відповідними змінами і доповненнями законодавчо-нормативної бази, організаційними заходами та фінансовими ресурсами.

Водночас, у нинішньому динамічному суспільстві будь-яка стратегічна, в тому числі аграрна політика потребує якщо не постійного, то, принаймні, періодичного уточнення. Це підтверджує практика передових країн світу, які постійно адаптують свою аграрну політику відповідно до викликів часу. В Україні ж після завершення дії цільової програми до 2015 року комплексного документа так і не прийнято. Звідси проблеми аграрного розвитку, що виникають час від часу, більшою мірою пов'язані з невизначеністю для сільськогосподарських товаровиробників, їх невпевненістю у стабільності державної політики. Тут можна задати завчасне скасування спеціального режиму податку на додану вартість, «соєві правки» та деякі ін., до яких більшість учасників ринку не були готові.

Заповнити такий «вакуум» намагаються науковці, професійні громадські організації, експерти. Серед них, зокрема, відомі вчені - академік НААН П.Т. Саблук та член-кореспондент НААН Ю.Я. Лузан, які у своїй статті «Аграрна політика та чинники її реалізації» порушують питання необхідності оновлення державної політики з урахуванням нинішніх тенденцій розвитку галузі, зокрема в частині остаточного врегулювання земельних відносин. Вони акцентують увагу й на необхідності комплексності аграрної політики, насамперед щодо визначеності у системі фінансово-податкової підтримки, антимонопольного регулювання, цільового спрямування експорту та ін.

Також пропонуємо звернути увагу на статті академіка НААН В.С. Шебаніна та д.е.н. Ю.А. Кормишкіна, к.е.н. М.В. Руденка, к.е.н. Н.С. Голомші та О.Я. Голомші, де розглядаються шляхи розв'язання конкретних проблем аграрного розвитку через інноваційне оновлення, цифровізацію, інтернет-технології, економіко-математичне моделювання. Сподіваємося, що читачів зацікавлять й інші статті наших авторів у цьому номері видання.

Юрій Лупенко,
головний редактор журналу «Економіка АПК»

The history of modern Ukraine knows a lot of program documents related to the agricultural sector of the economy. The most extensive among them were the Laws of Ukraine "On the Priority of Social Development of the Village and Agro-Industrial Complex in the National Economy" (1990), "On the State Agrarian Policy for the Period up to 2015" (2007), "On the State Support of Agriculture" (2002), as well as the State Target Program for the Development of the Ukrainian Village for the Period up to 2015 (2007), the Strategy for the Development of the Agricultural Sector of the Economy up to 2020 (2013). These and some other normative documents defined the principles of agrarian policy of the state and mechanisms of its implementation. Certain areas of this policy, in particular on issues of privatization of the state property, reform and support of the industry, formation of the agrarian market, etc., were also determined by special laws, decrees of the President of Ukraine and resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine. The most recent examples include the Rural Development Concept (2015) and the Farm Development and Agricultural Cooperation Concept for 2018-2020 (2017). The most important thing is that measures provided in such documents are usually supported by appropriate amendments and additions to the legislative framework, organizational measures and financial resources.

At the same time, in modern dynamic society, any strategic policy, including agrarian one, requires at least periodic refinement if permanent updating cannot be provided. This is confirmed by the practice of leading world countries, which constantly adapt their agricultural policies to timely challenges. In Ukraine, after completion of the target program until 2015, a comprehensive document has not been adopted yet. Hence, the problems of agrarian development that arise from time to time are mostly related to the uncertainty of agricultural producers caused by the instability of the state policy. Here can be mentioned, premature cancellation of the special value-added tax regime, "soybean amendments", and some others, to which the most of market participants were not prepared.

It is worth mentioning that there are attempts to fill in such a "vacuum" made by scientists, professional public organizations, experts. Among them are such well-known scientists as academician of NAAS P.T. Sabluk and corresponding member of NAAS Yu.Ya. Luzan, who in their article named "Agrarian policy and factors for its implementation" raise an issue of the need to update the state policy in terms of current trends in the industry, in particular in the final adjustment of land relations. They also emphasize the need for a comprehensive agricultural policy, regarding the certainty in the system of financial and tax support, antitrust regulation, export targeting, etc.

We also propose to pay attention to the articles of academician of NAAS V.S. Shebanin and doctor of economic sciences Yu.A. Kormyshkin, candidate of economic sciences M.V. Rudenko, candidate of economic sciences N.S. Holomsha and O.Ya. Holomsha, who offer solutions to specific problems of agrarian development through innovative upgrading, digitalization, Internet technologies, economic and mathematical modelling. We hope that readers will be interested in other articles by the authors of this volume.

Yurii Lupenko,
Editor-in-chief of the journal "Ekononika APK"
